

МАКЕДОНЦИТЕ ВО СВЕТОТ

"Имам четири паралелки во италијанскиот кантон, но работам и во два германски кантона. Наставата во овие кантони е различна. Родителите имаат различни работни места. Во германските кантони тие работат повеќе во текот на седмицата и слободни се за викендот. Затоа наставата се одржува во сабота наутро. Таму поинаку се организирани, доаѓаат од повеќе места, додека во италијанскиот кантон јас патувам", вели професорката.

"Секоја паралелка има географска карта. На часот учениците визуелно ги бараат градовите, селата, така вежбаат и учат за татковината", објаснува Ристеска.

Пишува: Кокан СТОЈЧЕВ

Госпоѓа Маја Ристеска, професор по македонски јазик и историја на литература, веќе седум години им предава на децата на Македонците, кои живеат и работат во Швајцарија. Таа има четири паралелки во италијанскиот кантон и две паралелки во германските кантони на швајцарската конфедеративна држава. Околу 80 деца ја посетуваат дополнителната наставата по македонски јазик. Училиштето за македонски јазик постоело уште во рамките на поранешната федерација, но по раздружувањето македонското училиште се одвоило, а Министерството за образование на РМ пројавило интерес да продолжи наставата на македонски јазик.

"Од 1993 година постои како училиште во сите три јазични подрачја на Швајцарија. Во овој момент, во италијанскиот кантон, конкретно во Тицино, каде живеам и работам, имам четири паралелки, а еднаш седмично патувам во германските кантони, во Луцерн и во Зуг, каде имам по една паралелка. Другата колешка е задолжена за друг германски кантон, а во францускиот дел нема професор по македонски јазик", истакнува Ристеска, која од 2001 година ја изведува наставата по македонски јазик.

Инаку, претходно работела во средното училиште "Цветан Димов" во Скоп-

МАЈА РИСТЕСКА, ПРОФЕСОР П ЛИТЕРАТУРА ВО ШВАЈЦАРИЈА



ЕДЕН ОД ПОСЛЕДНИТЕ ЗАЕДНИЧКИ ИЗЛЕТИ ВО ШВАЈЦАРИЈА

"МАКЕДОНИЈА

је, каде предавала македонски јазик.

"Кога дојдов во Швајцарија сè уште имаше ученици кои се родени во татковината и основното образование го почнале во Македонија. Тие ученици го познаваа македонскиот јазик, но за разлика од нив генерациите, кои тука се родени, доволно не го познаваат нашиот јазик. Имено, освен основната комуникација во домовите со родителите, децата немаат друга можност да зборуваат на македонски јазик. Генерациите кои сега ја посетуваат дополнителната настава се родени во Швајцарија и посетуваат градинки, на италијански, на германски или на француски јазик. Сепак, мора да се истакне дека благодарение на Министерството за образование на РМ, кое ја овозможува оваа настава, децата имаат можност преку изучувањето на македонскиот јазик, да се запознаваат и со нашата традиција, култура, со духовното богатство, со книжевноста на Македонија, музиката, географијата, историјата итн.", вели професорката.

РАЧНА ИЗРАБОТКА

Според програмата на нашето Министерство за образование, децата еднаш седмично имаат по два часа дополнителна настава по македонски јазик. Проф. Ристеска вели дека често се случува дополнителните часови да се продолжат, бидејќи Македончињата се заинтересирани и за други области.

"Во постојана комуникација сме со учениците во кантонот во кој живеам. Тоа се мали места, од 15.000 до 50.000 жители. Со нив не е тешко да се комуницира (Интернет). Но, двата часа ги користиме за реализирање на програмата за изучување на јазикот, историјата, географијата, музичкото воспитување, а воннаставните активности се во играорната група, која досега настапувала на неколку интеркултурни манифестации. Исто така, за потребите на нашите манифестации изработуваме рачни изработки. Последната работа која ја направивме беше изработка на свеќи, кои ги продававме за Божиќните празници. Со собраните пари купивме подарок за ОУ 'Климент Охридски', за деца со посебни потреби, Ново Село, Струмичко. Првиот пат им подаривме телевизор, а вториов им донесовме новогодишни пакетчиња. За нас тоа претставува поттик, не само за учениците, туку и за родителите, кои сакаат нешто да направат за своите сонародници во Македонија. На тој начин се развива соработка меѓу училиштата. Во 2006 година, во годината на 'Пинокио', организиравме конкурс на детски цртежи. Првите три наградени деца добија книга на македонски јазик. Потоа подготвивме изложба на рачни ракетворби, изработени според мотивите на македонските носии. Цртавме или везевме. Правиме новогодишни украси, подароци за празникот на мајката, за празникот на таткото, бидејќи таму го има овој празник итн."

ФОНД НА ЗБОРОВИ

Во образованието на децата на нашите иселеници во Швајцарија се појавуваат неколку проблеми, кои се карактеристични за условите во кои живеат и работат нивните родители.

"Проблем ни претставува тоа што децата имаат друг начин на живот. Таму тие се на училиште од 8 до 16 часот. Потоа нивните родители работат речиси цел ден. Поради тоа, оние малку моменти на семејна комуникација, зборување македонски јазик се ретки. Тоа значи дека јазикот може да се познава или да се зачува само доколку се зборува, да се практикува јазикот. Тие деца немаат таква можност. Освен во текот на летото кога доаѓаат во Македонија, а тука зборувајќи со роднините, со другарчиња, повторно го збогатуваат фондот на зборови. Тоа се чувствува првите два месеца, септември и октомври. Нивни-

да ги запознаам со граматичката основа, која ја изучуваат на дополнителната настава. Во однос на нагледните средства можам да кажам дека порано немаше учебник. Кога отидов во 2001 го-



детско списание. Оваа година Агенцијата за иселеништво организира летна школа за учениците, кои се надвор. Јас ќе водам група од 11 деца, а ќе присуствувам и на четиридневната школа за професори, кои изведуваат дополнителна настава на македонски јазик во странство".

За едно дете да ја посетува дополнителната настава најважно е да постои иницијатива кај родителите. Затоа не може да се замисли дополнителна настава на македонски јазик без комуникација со родителите во кантоните каде има и македонски клубови. Потоа училиштата имаат свои училишни одбори, кои се составени од тројца родители и тој одбор има задача да ги информира родителите за наставата.

"До италијанскиот дел патувам. Наставата ја организирам и во директен контакт со училиштето, барање училница, нагледни средства, користење компјутери, телевизори итн. Швајцарскиот

дина се користеше учебник, кој беше печатен во 1980 г. (Македонија, во срце те носам), дваесет години стар. Имено, учебникот беше добар, но за тоа време образовниот процес се смени, начинот на предавање, организирање на наста-

, ВО СРЦЕ ТЕ НОСАМ"

от речник на македонски јазик се зголемува, но како минува учебната година, до крајот на јуни им се намалува фондот на македонски зборови. Значи, тоа е проблем, другото е моја работа,

вата итн. поради што се јави потреба од ново учебно помагало. Првите години ја користев таа книга, но и сè она што постоеше во Македонија за основно образование, а беше во врска со македонскиот јазик, читанки, работни тетратки итн. Меѓутоа, наставата во Швајцарија ја креирам според возраста и можностите на децата. Наставникот треба да знае до каде се нашите деца во образовниот систем на оваа земја", истакнува Ристеска.

Минатата година Координативното тело за иселеништво при МНР имало проект за изработка на публикацијата "Мојата татковина Македонија". Во него учествувала и проф. Ристеска, која била стручен консултант. Ова помагало има нов дизајн, текстови, содржини итн.

"Комуницирам со сите установи кои се поврзани со образованието во Македонија и во Швајцарија. По втората година од моето доаѓање Универзитетската библиотека од Скопје ни подари 300 книги лектури. Тие се поделени во три училишта за македонски јазик. Лани повторно Координативното тело за иселеништво имаше проект "Секоја ластовичка лета кон своето јато". На летниот камп присуствуваа деца на нашите иселеници од европските земји, а јас бев придружник на три деца од Швајцарија. Во оваа група имаше 22 деца. Соработувавме и со издавачите на детските списанија во Македонија, но не успеавме да воспоставиме трајна соработка, па така секој родител носи по некое

образовен систем инсистира учениците да го изучуваат мајчиниот јазик. Поради тоа, нуди услови за реализирање на нашата настава. Сè она што досега ни беше потребно тие ни го овозможува: телевизори, видео, дивиди, потрошни материјали, дури и компјутери. Неколку пати посетивме кабинет за информатика и децата преку Интернет се запознаваат со информациите за Македонија. Соработувам и со наставниците од швајцарските училишта, во смисла кога треба да почнам да ги опишнувам децата за читање и пишување. Доколку дојдеме до заклучок дека може да се почне со опишнување на македонски јазик, неговата учителка ме информира", објаснува професорката Ристеска, информирајќи нè дека таа има паралелка во Лугано, Локарно, Мураалто и во Гиубијаско.

Во Локарно е најголемата концентрација на македонска популација. Таму има околу 400 семејства. Во нејзината работа ѝ помагале и кантоналните власти, односно Кантоналната комисија за интеграција на странците од кантонот Тичино редовно ги повикува македонските деца да учествуваат во нивните културни манифестации и случувања. Децата кои ја посетуваат дополнителната настава по македонски јазик добиваат ученички книшки, кои се печатат во Македонија, а се заверуваат во Амбасадата на РМ. Тој документ оди во нивното си-ви, а швајцарските образовни институции ги бараат овие документи за да влезат во нивните досиеја.



ДЕЦАТА САКААТ ДА ГО УЧАТ МАЈЧИНИОТ МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК, ВЕЛИ ПРОФЕСОРКАТА РИСТЕСКА